

Lydia van Hartingsveldt, Jacquélien Bulterman- Bos, Neely Anne de Ronde- Davidse

Schoolvideo- interactiebegeleiding in teamverband

Veel leerkrachten voelen zich niet vaardig genoeg om met alle verschillende onderwijsbehoeften van leerlingen om te gaan. Dat beïnvloedt het geloof in hun vermogen om inclusiever onderwijs te kunnen realiseren. IB'ers maken zich daar terecht zorgen over en vinden het belangrijk om dat binnen het team bespreekbaar te maken. Daar ontbreekt het vaak aan. Bovendien schatten ze het kunnen van leerkrachten vaak anders in dan leerkrachten zelf. Scholing is volgens hen daarom belangrijk.

Svib-gemeenschap als middel

Het geloof in eigen kunnen en attitudes bij inclusiever onderwijs zijn bepalend voor de kans van slagen. Effectieve scholing gerelateerd aan inclusiever onderwijs is gericht op attitudes veranderen, op handelingsbekwaamheid vergroten. Het gaat uit van praktijkproblemen en moet bijdragen aan de ontwikkeling van een meer open teamcultuur. Dit bevordert dat leerkrachten beter kunnen inspelen op diversiteit in leren en gedrag, en dat kan resulteren in minder verwijzingen naar het speciaal onderwijs.

In het voorlaatste evaluatierapport over de stand van zaken van passend onderwijs, geven IB'ers aan dat naar hun mening de basisondersteuning in ruime mate op orde is. Daarentegen geeft 45% van hen aan dat de extra ondersteuning onvoldoende is. De school kan

minder bieden dan wenselijk is. In hetzelfde rapport benoemen leerkrachten het belang van steun van de IB'er en van andere teamleden. In gesprek met leerkrachten, IB'ers en leidinggevendenden is gezocht naar een vorm van scholing die tegemoetkomt aan het vergroten van handelingsbekwaamheid om zo extra ondersteuning te kunnen bieden. Daarnaast moet de scholing ook iets zijn waarbij er in de praktijk én samen met collega's kan worden geleerd. De IB'er is daarmee in staat teamleden te ondersteunen om zelf ontwikkeling in gang te zetten (Fluijt, & Van Kooten, 2020). Het professioneel bespreken van filmopnames in bijvoorbeeld videoclubs gebeurt al (Vervoort, 2015) en voldoet aan genoemde kenmerken voor scholing. Hier wordt echter nog een analyse op microniveau gemist, waarin de interactie tussen leerkracht en

leerling(en) centraal staat. Schoolvideo-interactiebegeleiding heeft deze analyse wel. Het doel ervan is: sensitiever handelen binnen een diverse groep. Dit zijn normaal gesproken individuele trajecten, maar om tot een meer open cultuur van samen leren te komen is het in teamverband opgezet: de svib-gemeenschap.

Werkwijze

De svib-gemeenschap start met een gezamenlijk intakegesprek waar de leerkrachten aangeven wat ze willen leren van de klasopnames. *“Let ik wel op leerlingen die niet zoveel aandacht vragen?”* *“Hoe komt het dat ik zoveel tijd nodig heb bij de instructie van de rekenles en dat er dan nog steeds vragen zijn?”* Allemaal vragen die gaan over tegemoetkomen aan diverse behoeften van leerlingen, kenmerkend voor inclusiever on-

derwijs. Leerkracht Carolien vertelt erover: "Na het intakegesprek kwam er een schoolvideo-interactie- begeleider in mijn klas die een video-opname maakte naar aanleiding van mijn vraag. Ik kreeg de beelden eerst zelf te zien en toonde daarvan fragmenten aan de anderen bij de nabespreking. Ik zag bijvoorbeeld hoe leerling Marnix mij heel goed in de gaten hield tijdens de les en goed oplette, terwijl ik het idee had dat hij altijd bezig is met andere dingen. Daar stoorde ik mij aan. Binnen de svib-gemeenschap keken we naar waar het goed ging en wat ik dan deed waardoor het

Tijdens de les denk ik dan, heb ik iedereen gehad hier? Of als ik veel aan het woord ben, denk ik: 'Ho, nu even de leerlingen aan het werk.' Leerkrachten geven aan zich meer bewust te zijn van het effect van hun handelen op de interactie met leerlingen. Uit de vragenlijst en interviews blijkt dat zij zich meer handelingsbekwaam voelen en dat de openheid binnen het team wordt bevorderd door het kijken naar elkaars beelden: "Het heeft meerwaarde boven een individueel traject: het teamgevoel wordt versterkt. Je leert van elkaar en je neemt ook dingen van elkaar over.

zo weinig met elkaar worden gedeeld". Door als IB'er aan te sluiten bij de bijeenkomsten krijg je een goed beeld van de ontwikkeling van leerkrachten en kun je ze ook beter ondersteunen. IB'ers vragen zich wel af: hoe organiseren we dit op school? Zij vinden het belangrijk dat het geen extra activiteit moet zijn die bovenop bestaande activiteiten komt.

Integratie svib-gemeenschap binnen de bestaande structuur

De betrokkenen bevestigen allemaal dat de werkdruk hoog is, maar ze zien genoeg mogelijkheden om de svib-gemeenschap binnen bestaande overleggen in te bedden, bij voorkeur onder de professionaliseringsuren. "Er is veel geleerd met elkaar en van elkaars beelden. Om de werkdruk te verminderen kunnen andere activiteiten vervallen, zodat dat tijdswinst oplevert voor de leerkracht. Individuele svib-trajecten samenvoegen biedt ook een goede mogelijkheid. Wanneer het binnen de bestaande structuur wordt ondergebracht, ligt de bouwvergadering voor de hand. Dat vraagt een aanpassing van de bestaande opzet van de svib-gemeenschap." De svib-gemeenschap in teamverband is een krachtig middel om binnen de school de teamcultuur professioneler te maken en tegelijkertijd te werken aan pedagogisch sensitiever handelen. Het faciliteert IB'ers in hun rol als leerkrachtondersteuner en draagt bij aan inclusiever onderwijs. ■

Ook IB'ers en leidinggevenden hebben de meerwaarde ervaren van het samen leren van collega's over hun dagelijkse onderwijspraktijk en het delen van de beelden met elkaar.

goed ging. Dit nam ik mee tijdens de tweede opname die we dan weer bespraken met de deelnemers van de svib-gemeenschap. In totaal werden er drie opnames gemaakt en bespraken we die elke keer na."

Evaluatie

Het mooie van het gezamenlijk kijken naar de klasopnames is dat er wordt geleerd van elkaars videobeelden. Een leerkracht zegt: "Doordat jij het doel had om kinderen meer aandacht te geven, denk ik er ook voor mezelf over na.

Je weet nu ook meer van elkaar. Ik vind het wel fijn dat het in een klein groepje is in plaats van in het hele team. Je hebt nu ook dat de anderen jou kunnen aanvullen als je het zelf niet ziet."

Ook IB'ers en leidinggevenden hebben de meerwaarde ervaren van het samen leren van de collega's over hun dagelijkse onderwijspraktijk. Een IB'er benadrukt het belang van het delen van de beelden met elkaar: "Er gebeuren zoveel mooie dingen in onze school en het is jammer dat die

Drs. L.F. van Hartingsveldt is docent aan de pabo en de master Passend Meesterschap van Driestar hogeschool, en onderzoeker bij Driestar educatief. Dr. J.A. Bulterman-Bos is managing director van Open Doors Education. Dr. N.J. de Ronde-Davidse is lector inclusieve klassen bij Driestar educatief.

Fluijt, D., & Van Kooten, M. (2020). Co-teaching: samen kun je meer. Dordrecht, Instondo B.V. Hartingsveldt, L. F. van, Mallegrom, C. P., & Ronde-Davidse, N. J. de (2016). Self-efficacy van leerkrachten belangrijk voor slagen passend onderwijs. Tijdschrift voor Orthopedagogiek, 55, 10-16.

Vervoort, M. (2015). Onderzoeksrapport 2: Leeropbrengsten van de videoclub. Saxion: Enschede.

#inclusief
#leerkrachtvaardigheden
#teamontwikkeling

TIPS

- Houd de invoering van een svib-gemeenschap in de beginfase klein, bijvoorbeeld als experiment in één bouw.
- Het met elkaar delen van mooie en succesvolle beelden is belangrijk om te leren van elkaar. Start hiermee in een bouwvergadering.
- Laat leerkrachten vrijwillig kiezen of ze deel willen nemen aan de svib-gemeenschap.
- Zorg voor slimme combinaties waarin de svib-gemeenschap wordt ingezet voor de collegiale consultatie.

SAMENVATTING

Een taak van de IB'er is om leerkrachten te ondersteunen bij het handelen in de klas. De svib-gemeenschap als vorm van scholing helpt daarbij. Aan de hand van een kijkwijzer bespreken leerkrachten met elkaar op microniveau video-opnames naar aanleiding van leervragen. Het kan afzonderlijk en als onderdeel van de bouwvergadering of leerlingbespreking worden ingezet. Het verbreedt hun handelingsrepertoire, bevordert hun handelingsbekwaamheid en het stimuleert een open teamcultuur waarin het leren van elkaar een gedeelde verantwoordelijkheid wordt. Allemaal belangrijke kenmerken om beter tegemoet te kunnen komen aan de diversiteit aan onderwijsbehoeften, zodat inclusiever onderwijs wordt gegeven.